

Guia docent

Identificació de l'assignatura

Assignatura / Grup	20257 - Art i Arquitectura Popular / 1
Titulació	Grau d'Història de l'Art (Pla 2014) - Segon curs
Crèdits	6
Període d'impartició	Primer semestre
Idioma d'impartició	Català

Professors

Professor/a	Horari d'atenció als alumnes					
	Hora d'inici	Hora de fi	Dia	Data d'inici	Data de fi	Despatx / Edifici
Jaume Andreu Galmés	10:00	11:00	Dimecres	01/09/2019	31/07/2020	BB07/ Ramon Llull
<i>Responsable</i> jaume.andreu@uib.es						

Contextualització

L'assignatura d'Art i Arquitectura Popular constitueix una assignatura de formació bàsica dins la titulació en Història de l'Art. L'assignatura comprèn una visió bàsica, general i introductòria sobre l'art i l'arquitectura popular en general i sobre els de les Illes Balears en particular. Cal tenir present que es tracta d'una matèria fonamental per un apropament al Patrimoni Cultural en el seu conjunt, i concretament al patrimoni etnològic.

L'assignatura s'ofereix bàsicament en dos grans blocs per separat: el de l'art popular i el de l'arquitectura popular. En cada cas se tenen presents els diversos camps, els aspectes tipològics i funcionals, així com les variants geogràfiques i cronològiques.

S'ofereixen les eines bàsiques per a l'estudi i coneixement de la matèria, tant a nivell teòric com pràctic. Per a dits estudi i coneixement cal tenir present que es tracta d'una matèria amb certa singularitat dins els estudis històrico-artístics, tant per la seva naturalesa, com pel caire interdisciplinar i problemàtica per al seu estudi i conservació.

El bloc sobre art popular manté alguns punts en contacte amb l'assignatura d'Arts Decoratives i Industrials, la qual també forma part del Pla d'Estudis per a la titulació en Història de l'Art.

Requisits

L'assignatura no presenta en general requisits essencials, si bé, es convenient un domini bàsic del llenguatge arquitectònic.

Guia docent

Recomanables

Domini del llenguatge arquitectònic bàsic.

Competències

Específiques

- * CE 4. Competències fonamentals (coneixement disciplinari). Coneixements particulars i optatius de la Història de l'art.
- * CE 12. Competències aplicades i professionals (saber fer). Coneixements sobre documentació, composició de materials i tècniques constructives dels béns artístics mobles i immobles.
- * CE 14. Competències aplicades i professionals (saber fer). Coneixements instrumentals aplicats a la història de l'art: capacitats bàsiques per interpretar i utilitzar gràfics, dibuix, fotografia, imatge en moviment, informàtica i materials de l'obra d'art.

Genèriques

- * CB 3. Tenir la capacitat de reunir i interpretar dades rellevants de l'àrea d'estudi, per emetre judicis que incloguin una reflexió sobre temes destacats d'índole social, científica o ètica.
- * CB 5. Desenvolupar les habilitats d'aprenentatge necessàries per emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

Bàsiques

- * Podeu consultar les competències bàsiques que l'estudiant ha d'haver assolit en acabar el grau a l'adreça següent: http://estudis.uib.cat/ca/grau/comp_basiques/

Continguts

L'assignatura s'organitza en tres blocs temàtics, cada un amb les seves respectives unitats didàctiques o temes

Continguts temàtics

Bloc 1. L'art popular

1. Definició del concepte i àmbit d'estudi.
2. El vidre.
3. Els metalls.
4. L'argenteria.
5. La fusta i el moble.
6. L'obra de palma i d'altres fibres vegetals.
7. Teixits, brodats, randes i vestits.
8. Floreres, escaparates i altres elements decoratius i devocionals.
9. Els exvots.

Guia docent

10. La ceràmica.

Bloc 2. L'arquitectura popular

11. Definició del concepte i àmbit d'estudi.
12. Les construccions per a l'habitatge: Mallorca.
13. Les construccions per a l'habitatge: Menorca.
14. Les construccions per a l'habitatge: Eivissa i Formentera.
15. Construccions per a la transformació i magatzem de productes agrícoles.
16. Construccions per al bestiar.
17. Les construccions de la hidràulica tradicional.
18. Construccions per a l'aprofitament de diferents recursos naturals.
19. Parets i marges.
20. Camins.

Bloc 3. La conservació del patrimoni etnològic material

21. Problemàtica i actuacions per a la conservació de l'arquitectura popular.
22. Problemàtica i actuacions per a la conservació de l'art popular.

Metodologia docent

L'Assignatura se presenta amb una metodologia que permet seguir una metodologia ordinària (Itinerari A) o una metodologia alternativa (Itinerari B), amb diferents proves d'avaluació.

Per acollir-se a l'itinerari B, els alumnes hauran de reunir alguna de les següents condicions, debudament acreditades:

- Estar treballant, com a mínim a la meitat de la durada màxima de la jornada ordinària de treball.
- Estar afectat per una discapacitat física, sensorial o psíquica, en un grau igual o superior al 33%.
- Tenir 45 anys o més.
- Estar en situació de protecció a la família.
- Trobar-se en altres situacions extraordinàries, que l'organ competent valori i estimi adient.

Per poder realitzar Itinerari B, l'alumne haurà de signar un contracte acadèmic amb el professor dins les dues primeres setmanes en que s'impartirà l'assignatura, en el qual s'establiran les condicions de presencialitat, activitats i avaluació.

Volum de treball

El volum de treball inclou la modalitat d'activitats de treball presencial i activitats de treball no presencial.

Activitats de treball presencial (2,4 crèdits, 60 hores)

Guia docent

Modalitat	Nom	Tip. agr.	Descripció	Hores
Classes teòriques	Classes magistrals	Grup gran (G)	Mitjançant el mètode expositiu, el professor establirà els fonaments teòrics, així com l'exemplificació pràctica dels temes que comprenen la matèria. A més, se donarà informació, per a cada tema, sobre el mètode de treball aconsellable i material didàctic que haurà d'utilitzar l'alumnat per a preparar de forma autònoma els continguts. les classes teòriques ocupen un total de 43 hores.	43
Classes pràctiques	Pràctiques presencials	Grup mitjà (M)	<p>Se realitzaran tres sortides pràctiques per visitar exemples d'art i arquitectura popular de Mallorca, amb la finalitat de conèixer "in situ" casos representatius dels continguts teòrics i pràctics tractats a classe. Les visites aniran guiades pel professor, amb la possibilitat que es pugui comptar amb l'ajut de personal qualificat proporcionat per a l'espai o centre visitat. Les visites ocupen 8 hores.</p> <p>Les tres primeres setmanes de classe se dedicaran 5 hores on s'explicaran les característiques de l'assignatura i de les diverses proves i tasques a realitzar, tant presencials com no presencials.</p> <p>Abans de l'examen parcial i de l'examen final se dedicarà 1 hora en cada cas (total 2 hores) per a posar en pràctica aspectes metodològics i de continguts relacionats amb les dites proves d'avaluació.</p>	15
Avaluació	Examen parcial	Grup gran (G)	Se realitzarà a mitjan semestre un examen parcial escrit, el qual se podrà recuperar en el període d'avaluació extraordinària. Aquesta prova permetrà valorar si l'alumne coneix i sap aplicar els continguts de l'assignatura. La prova tindrà una durada d'una hora.	1
Avaluació	Examen final	Grup gran (G)	Es realitzarà un examen final escrit corresponent a la convocatòria oficial dins el període d'avaluació complementària i un examen final corresponent al període d'avaluació extraordinària. Aquesta prova permetrà valorar si l'alumne coneix i sap aplicar els continguts de l'assignatura. L'examen tindrà una durada d'una hora.	1

A començament del semestre hi haurà a disposició dels estudiants el cronograma de l'assignatura a través de la plataforma UIBdigital. Aquest cronograma inclourà almenys les dates en què es faran les proves d'avaluació contínua i les dates de lliurament dels treballs. A més, el professor o la professora informará els estudiants si el pla de treball de l'assignatura es durà a terme a través del cronograma o per una altra via, inclosa la plataforma Aula digital.

Activitats de treball no presencial (3,6 crèdits, 90 hores)

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
Estudi i treball autònom individual	Preparació dels temes	Després de l'exposició per part del professor a les classes magistrals, i a la visita, l'alumne haurà de preparar els continguts per tal d'assolir els objectius i competències de l'assignatura.	65
Estudi i treball autònom en grup	Realització d'un treball escrit	El treball pot ser individual o en grup de dos. Un cop explicades a classe les característiques del treball, i formats els grups, se designaran els	25

Guia docent

Modalitat	Nom	Descripció	Hores
		temes. En cada cas el contingut ha de servir per tractar casos pràctics i concrets respecte als continguts teòrics i generals de l'assignatura. A partir de la segona setmana de classe els alumnes podran començar el treball, sempre que hagin fet prèviament una tutoria amb el professor en la qual se concretaran els objectius per a cada cas, les fonts, mètodes i criteris per al seu desenvolupament. El treball s'entrega per escrit, abans d'acabar les classes del semestre.	

Riscs específics i mesures de protecció

Les activitats d'aprenentatge d'aquesta assignatura no comporten riscos específics per a la seguretat i salut dels alumnes i, per tant, no cal adoptar mesures de protecció especials.

Avaluació de l'aprenentatge dels estudiants

En relació a les competències, continguts, metodologia docent i volum de treball proposats per l'assignatura, s'estableixen els següents procediments d'avaluació per a l'itinerari A i B:

Itinerari A:

- Treball escrit individual o en grup
- Examen final
- Examen parcial
- Participació a classe i a les visites

Per poder aprovar l'assignatura l'alumne ha d'haver fet obligatòriament les tres primeres proves; de cada una d'elles, com a mínim, s'ha de dur un 4 o més sobre 10, i la mitja de dites notes ha de ser de 5 o més.

A nivell de percentatge en el còmput per a la nota final, el treball escrit suposa un 25 %, l'examen final un 35%, l'examen parcial un 30% i la participació a les visites un 10 %.

Itinerari B:

S'estableixen els mateixos procediments d'avaluació, excepte el de participació a classe i a les visites.

A nivell de percentatge en el còmput per a la nota final, el treball escrit suposa un 25%, l'examen final un 40% i l'examen parcial un 35%.

Recuperació en el període extraordinari (tant per itinerari A com B):

Els alumnes que tinguin proves obligatòries (examens) que no hagin arribat al 4 de nota, s'hauran de presentar el dia de l'examen de recuperació per realitzar obligatòriament la prova que no arribi a 4, i opcionalment, la prova que no arribi a 5. Els alumnes que no hagin arribat a la nota de 4 del treball escrit, tendran el dia i hora de la recuperació com a plaç per entregar el treball escrit.

Guia docent

Frau en elements d'avaluació

D'acord amb l'article 33 del Reglament acadèmic, "amb independència del procediment disciplinari que es pugui seguir contra l'estudiant infractor, la realització demostradorament fraudulenta d'alguns dels elements d'avaluació inclosos en guies docents de les assignatures comportarà, a criteri del professor, una menysvaloració en la seva qualificació que pot suposar la qualificació de «suspens 0» a l'avaluació anual de l'assignatura".

Pràctiques presencials

Modalitat	Classes pràctiques
Tècnica	Escales d'actituds (no recuperable)
Descripció	Se realitzaran tres sortides pràctiques per visitar exemples d'art i arquitectura popular de Mallorca, amb la finalitat de conèixer "in situ" casos representatius dels continguts teòrics i pràctics tractats a classe. Les visites aniran guiades pel professor, amb la possibilitat que es pugui comptar amb l'ajut de personal qualificat proporcionat per a l'espai o centre visitat. Les visites ocupen 8 hores. Les tres primeres setmanes de classe se dedicaran 5 hores on s'explicaran les característiques de l'assignatura i de les diverses proves i tasques a realitzar, tant presencials com no presencials. Abans de l'examen parcial i de l'examen final se dedicarà 1 hora en cada cas (total 2 hores) per a posar en pràctica aspectes metodològics i de continguts relacionats amb les dites proves d'avaluació.
Criteris d'avaluació	Participació i implicació activa de l'alumne en les classes i les visites.
Percentatge de la qualificació final:	10% per a l'itinerari A
Percentatge de la qualificació final:	0% per a l'itinerari B

Examen parcial

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves objectives (recuperable)
Descripció	Se realitzarà a mitjan semestre un examen parcial escrit, el qual se podrà recuperar en el període d'avaluació extraordinària. Aquesta prova permetrà valorar si l'alumne coneix i sap aplicar els continguts de l'assignatura. La prova tindrà una durada d'una hora.
Criteris d'avaluació	Exactitud i adequació de les respostes en relació a les preguntes sobre la matèria i continguts teòrics i pràctics de l'assignatura. Domini del vocabulari bàsic. Claretat i ordre en l'exposició de les respostes. Correcció gramatical i ortogràfica.
Percentatge de la qualificació final:	30% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 4
Percentatge de la qualificació final:	35% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 4

Examen final

Modalitat	Avaluació
Tècnica	Proves objectives (recuperable)
Descripció	Es realitzarà un examen final escrit corresponent a la convocatòria oficial dins el període d'avaluació complementària i un examen final corresponent al període d'avaluació extraordinària. Aquesta prova

Guia docent

	permetrà valorar si l'alumne coneix i sap aplicar els continguts de l'assignatura. L'examen tindrà una durada d'una hora.
criteris d'avaluació	Exactitud i adequació de les respostes en relació a les preguntes sobre la matèria i continguts teòrics i pràctics de l'assignatura. Domini del vocabulari bàsic. Claretat i ordre en l'exposició de les respostes. Correcció gramatical i ortogràfica.
Percentatge de la qualificació final:	35% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 4
Percentatge de la qualificació final:	40% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 4

Realització d'un treball escrit

Modalitat	Estudi i treball autònom en grup
Tècnica	Treballs i projectes (recuperable)
Descripció	El treball pot ser individual o en grup de dos. Un cop explicades a classe les característiques del treball, i formats els grups, se designaran els temes. En cada cas el contingut ha de servir per tractar casos pràctics i concrets respecte als continguts teòrics i generals de l'assignatura. A partir de la segona setmana de classe els alumnes podran començar el treball, sempre que hagin fet prèviament una tutoria amb el professor en la qual se concretaran els objectius per a cada cas, les fonts, mètodes i criteris per al seu desenvolupament. El treball s'entrega per escrit, abans d'acabar les classes del semestre.
criteris d'avaluació	Adequació als criteris metodològics. Claretat i ordre en l'exposició del contingut. Aplicació dels coneixements generals a casos concrets. Correcció gramatical i ortogràfica.
Percentatge de la qualificació final:	25% per a l'itinerari A amb qualificació mínima 4
Percentatge de la qualificació final:	25% per a l'itinerari B amb qualificació mínima 4

Recursos, bibliografia i documentació complementària

A part de la bibliografia bàsica i complementària que se detalla, hi pot haver altra bibliografia i documentació complementària, així com enllaços a internet i altres recursos que se detallaran al principi o al llarg del curs.

Bibliografia bàsica

- ANDREU GALMÉS, J.: *Arquitectura tradicional de les Illes Balears*, El Gall Editor, Pollença, 2008.
- COLL TOMÀS, B; ROSSELLÓ BORDOY, C.: *Ceràmica Popular a les Balears*. Institut Balear de Disseny. Palma, 1997.
- FERRER ABÁRZUZA, A.: *Arquitectura tradicional Eivissenca*, (Quaderns d'Arqueologia Pitiüsa 4), Consell Insular d'Eivissa i Formentera, Eivissa, 1998.
- JORDI, V. i TALTAVULL, E.: 'Arquitectura rural de Menorca'. Enciclopèdia de Menorca, VIII. Pp. 255-368. Ciutadella, 1979.
- LLABRÉS, J. i VALLESPÍR, J.: *Guia de la Artesania de Balears*. Ministerio de Industria. Palma, 1982.

Bibliografia complementària

- ALCOVER, A.M. i MOLL, F de B.: *Diccionari Català, Valencià, Balear*. Ed. Moll. Palma, 1988.
- AA VV: *La construcció de pedra en sec a Mallorca*. C.I.M. Palma, 1994
- AA VV: *L'obra de palma. Cistelles, graneres i cordats*. 'Sa Nostra'. Palma, 1990.
- AAVV: *Les aigües cercades*. CIM, 1986.
- AAVV: 'Las Pitiusas: Ibiza y Formentera', Narria101-104, Museo de Arte y Tradiciones populares. Madrid, 2003.
- BERNAT ROCA, M I SERRA BARCELÓ, J: *Els teixits a les Illes Balears. Segles XIII-XVIII*. Institut Balear de Desenvolupament Industrial-Àmbit. Barcelona, 1998.

Guia docent

- BOSCH, D.et alt.: La indumentària menorquina en el segle XVIII. Consell Insular de Menorca-Id'EB. Menorca, 2008..
- CALVIÑO,C. i CLAR,J.: Les barraques de Lluçmajor, una arquitectura popular. Consell de Mallorca-FODESMA, Palma, 1999.
- CAMPS EXTREMEÑA, A.; ELORDUY, J: El camp de Menorca, patrimoni etnològic construït. CIM - Sa Nostra - Ajuntament de Ciutadella, 1998.
- CAÑELLAS, N: L'aigua, el vent, la sang. L'ús de les forces tradicionals a Mallorca. Ed. Menjajvents. Palma, 1992.
- CARBONERO GAMUNDÍ; M.A.: L'espai de l'aigua. Petita hidràulica tradicional a Mallorca. Ed. Consell Insular de Mallorca. Palma, 1992.
- COLL CONESA, J.: 'Sobre teules pintades'. Estudis Baleàrics nº 24. Pp. 11-30. Palma, 1981.
- COLL, K. (coordinadora): El moble a Mallorca. Segles XII-XX. Estat de la qüestió, Consell de Mallorca. Palma, 2009..
- FULLANA, M.: Diccionari de l'art i dels oficis de la construcció. Els Treballs i els dies, núm. 11. Ed. Moll. Palma, 1984.
- GARCIA INYESTA, N. i OLIVER SUNYER, G.: Cases de pagès a la zona de s'Alqueria Blanca. Col.legi Oficial d'Arquitectes de Balears. Palma, 1981.
Cases vilatanes a la Vila i pobles de Santanyí. Col.legi Oficial d'Arquitectes de Balears. Palma, 1984.
Cases de Molí. Ed. I. d'Estudis Baleàrics. Palma, 1989.
Cases de Possessió. Col.legi Oficial d'Arquitectes de Balears. Palma, 1986.
- GIMÉNEZ RAURELL, M.C: El vidrio soplado en Mallorca. Institut Balear de Diseny. Palma,1996.
- GONZÁLEZ, E. RIERA, M.: La joieria a les Illes Balears, Institut d'Innovació Empresarial de les Illes Balears, Palma, 2002.
- GORRIAS, A.: Les cases de neu de Mallorca, El far. Palma, 2001.
- HABSBUR-LORENA, L. S.: Las Baleares descritas por la palabra y el dibujo. Ed. Olañeta. Palma, 1984.
- JANER MANILA, G.: Introducció a l'Artesania de les Illes Balears. IFEBAL. Palma, 1986.
- LLABRÉS, J. i VALLESPÍR, J.: Els nostres arts i oficis d'antany. Vol. I-VII. Ed. Estudis monogràfics del Museu de La Porciúncula. Palma, 1980-1987.
- LLOMPART, G.: La Mallorca tradicional en los Exvotos. La Isla de la Calma Nº 4. Olañeta Ed. Palma, 1988.
- MASSOT RAMIS D'AIREFLOR, M.: El moble a les Illes Balears. Segles XIII-XIX. Institut Balear del Diseny, Palma, 1995.
- MATEU PRATS,M: La joyeria ibicenca. I.E.B. Palma, 1984.
- ORDINAS, G.: Els forns de calç a Santa Maria del Camí. Ed. Ajuntament de Santa Maria del Camí. Santa Maria del Camí, 1995.
- ROIG PLANELLS, S.: 'Arquitectura popular de Formentera: característiques i evolució', in Formentera: història i realitat, UIB, Palma, 2000, p. 99-144.
- SACARÈS, M. Recull de barraques i casetes de Lluçmajor. Aj. Lluçmajor. 2000.
- VIBOT, T.: Les possessions de Mallorca I-IV, El Gall editor, Palma, 2006-2009.

